

ը) Aramali իբր մայրաքաղաք (!) Արամէի յիշածն .

զ) Խորենացու ո՞ր գլխում եւ ո՞ր գլխում է կարգացել պարոնը, որ սրբայն «Ան Նորու-գած եւ Յուսպան եւ իր անուամբ զան անուա-նած զայն» : Ի՞նչ անիրաւացի զբարատութիւն մեր «պատմահօր», նորա երգուեալ պաշտպա-նողի կողմից . . .

Նախ խնամքով ուսումնասիրել մեր ազ-գային մատենագրերը եւ ապա ձեռնարկել «փորձերի», շատ օգտաւէտ կը լինէր Պ. Բանա-սերին, թէ՛ նա չկամի, որ իւր երկերը իրենց տգիտութեամբ զուարճանքն ընթերցողին :

Այս նմոյշներից յետոյ մեզ իրաւունք կը համարենք կրկնել, որ Սկսնակ Բանասերի «Հայոց Պատմութիւն» շնորհիւ իւր խոշոր պակասու-թեանց՝ զուրկ է որ եւ զիտական շնանու-կութիւնից :

Գիտութիւնն հիշուած չէ անհատի միայն ցանկութեան, այլ նախ եւ առաջ նորա ընդու-նակութեան, կոշման եւ մասնազէտ պա-տրաստականութեան վերայ, յատկութիւնք՝ որոնցից զուրկ է Սկսնակ Բանասեր :

ԱՄՅԱՐԱՅ ԽԱՆԱԹԵԱՆՅ

ՄԱՐԿԱՆԻՆԻ

ԹՂԹԱՆԻԹԻԻՆ

ՈՒ «ՆԱԿԻՍ», ՄԵԹԱՆԱՐԻ ԽՐԵՐԻՆԻՆԻՆ

Կարգալով «Բաղամիշէպի» 1904 թ. Օգոստոսի համարում Սկսնակ Բանասերի իմ դէմ ուղղած թղթաւորութիւնն, որով պարոնը՝ առանց գաղափար ունենալու, թէ՛ արարելն եւ թէ՛ գերմաներէն լեզուների մասին թող է տալիս իրան պնդել, թէ իմ՝ Արաբացի մատենագիրը Հայաստանին մասին, տակաւին չաւարտած գործն լոկ «Թարգմանութիւն մ'է այժմ Կ. Պոլսոյ մէջ ապրող Տօթթօր Մօրթմանի հօր՝ Նանօթ արեւելագէտ, Հայագէտ (?) եւ սեպագրագէտ (?) Տօթթօր Մօրթմանայ՝ գերմաներէն լեզուաւ հրատարակած մի գործէն» (գործի անունն պարոնը սակայն չի յիշէ!) , պատիւ ունիմ յայտարարելու, որ վերլուծեալ Դր. Մօրթման թարգմանած չէ Բեւլագօրի (որ երկիս Ս. մասի նիւթն կը կազմէ եւ իմ քրտանջան աշխատանաց արդիւնքն կը հանդի-

սանայ), այլ կեղծ Վակիդիի (Pseudo al-Vakidi) պատմական Նշանակութիւնից զուրկ գործի Նիքուրի ձեռքով թարգմանութեանն (որի համառօտ բովանդակութիւնն եւ նշն իսկ առաջ եմ բերել «յառաջալսանիս» մէջ եւ յիշել նորա գերմաներէն թարգմանութեան վերնագիրը) կցել է Յաւելուածք եւ Միջնութիւնք. (երկի ամբողջ վերնագիրն է՝ Geschichte der Eroberung v. Mesopotamien und Armenien von Mohamed ben Omar el Wakedi. Aus dem Arabischen übersetzt und mit Anmerkungen begleitet von B. G. Niebuhr. Mit Zusätzen und Erläuterungen von Dr. A. D. Mordtmann. Schriften der Akademie von Ham. Erster Band, III. Abt. 1847) : Գերմաներէն կարգաւ սովորել շատ օգտաւէտ կը լինէր քան պատին :

Չգիտեմ, ինչ՞ վերագրել Սկսնակի այս «ապիական զբարտաւորութիւն. արդե՞ք նորա ցանկութեանն (Պարոնը կ'երեւի հանգիստ չունի նորա թող գործի վերայ «Հանգիստ» գրած քննադատութիւնիցս յետոյ)՝ փաստեր խարդախել իմ դէմ, թէ նորա տգիտութեանն : Ով ինչպէս կամի :

Ննչիմն է նաեւ Պ. Բանասերի միւս համարձակ նկատողութիւնն, թէ ես «արաբերէնի անգիշակ չեմ», քանի որ ես տարիներէ ի վեր Sachau եւ Barth համալուար արաբագէտ ուսուցչապետաց աշակերտն լինելու պատիւն ունեցած եմ : Պարոնը սխալ զուռ է բախել :

Ցանկալի էր, որ նման յանգուցն «նկատողութիւնք» ըլլին կշռուած եւ հիմնաւորած լինէին, նախ քան մեր մամուլի էջերը մրտենին :

Մենք կը պահանջենք Դր. Տաղաւարեանից՝ քաղութիւն ունենալ իրատեսրով ապացուցանել մեզ իւր՝ միայն իրան եւ իւրայիններին յատուկ՝ զբարտաւորութեան երկու կէտերը եւս, հակառակ դէպքում նա երբեք չի սրբէ իւր ճակատից այն անունն, որին նա արժանացել է շնորհիւ իւր . . . կեղծիքի :

Բ. ԽԱՆԱԹԵԱՆՅ

